

י"ד כסלו תש"פ

12 דצמבר 2019

לכבוד

עו"ד יוסף וקנין

ב"כ עמותת איגוד הדייגים הספורטיביים בישראל

באמצעות דוא"ל vaknin@av-law.co.il

הנדון: טיוטת אכרזת גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (ערכי טבע

מוגנים), (תיקון), התשע"ט-2018

סימוכין: פנייתך בדוא"ל מיום 9.6.18

ביום 6.5.2018 פורסמה טיוטת האכרזה שבכותרת להערות הציבור באתר התזכירים הממשלתי. מטרת התיקון להוסיף מינים חדשים כערכי טבע מוגנים ולהשמיט אחרים מהיותם מוגנים באכרזה הקיימת.

בתגובה לתיקון שהוצע, התקבלו הערות רבות מגופים שונים, רובן חזרו על עצמן. כידוע, התקיימו דיונים רבים, מעמיקים ומקיפים בנושא, בין גורמי המקצוע במשרדנו, רט"ג, משרד החקלאות, ובכלל זאת בראשות השר להגנת הסביבה, יועציו וכן עם הגופים המעירים, ארגונים ירוקים וארגוני דייגים, ביניהם מרשתך.

התשובה שלהלן הינה תשובה מרוכזת לכלל ההערות ולכלל הגורמים המעירים, והיא נמסרת כעת לאחר שהשר להגנת הסביבה בחן את כל הבקשות שהובאו בפניו לאכרזה על המינים המוגנים. לאחר מספר רב של דיונים, התקבלה לאחרונה על ידי השר החלטה סופית בדבר השינויים שיוטמעו בעקבות כלל ההערות שהתקבלו¹.

כבר עתה יובהר, כי ההערות שהתקבלו התמקדו ברובם המכריע במינים הימיים הבאים: מיני הדקרים, טונה כחולת סנפיר, טונה אלבקור, סילונויות (ראשרגליים), מיני דגים במפרץ אילת ובכנרת. מצד אחד התנגדו משרד החקלאות והדייגים להרחבת ההגנה על מינים ימיים (למשל- הטונות, הדקרים והסילונויות), בין השאר בשל טענות של היעדר תשתית מקצועית מבוססת והיעדר צורך נוסף בהגנה עליהם לאור תיקון תקנות הדיג שהגבילו את הדייג ובכך הגבירו את ההגנה על הדגה. עוד נטען על ידי גורמים שונים, כי לא היה בסיס מקצועי להגנה על מיני הדגים במפרץ אילת ובכנרת.

מהצד האחר, הועלו טענות מצד ארגונים סביבתיים ועמותות לפיהן קיימת הצדקה להגנה על חמשת מיני הדקרים וכן טונה כחולת הסנפיר, בשל תפקידם החשוב במערכת האקולוגית הימית. ארגונים אחרים טענו

¹ כזכור, התקבלה החלטה באוקטובר 2018 בדבר שינויים באכרזה, אולם לאחר בקשות ופניות נוספות של גופים מעירים שונים, החליט השר לבחון את ההערות מחדש.

לערך ההגנה על בעלי החיים, בשים לב לרמת התפתחותם ותוחלת חייהם הארוכה כמו גם לשיטות הדיג הנהוגות כלפי מינים אלה.

א. מינים ימיים

להלן התייחסותנו המפורטת להערות בעניין המינים הימיים. התייחסות זו באה להוסיף על העמדה המקובלת עלינו שהתיקון לתקנות הדיג בשנת 2016 תרם להגנה על המינים וקיים אף צפי לשינוי נוסף עם חלוף השנים ביישום התיקון.

בעניין המינים בים תיכון

1. לעניין ביטול ההגנה על המינים דקר חיפני *Epinephelus haifensis*, דקר אלכסנדרוני

Epinephelus costae ודקר המכמורת *Epinephelus aeneus* – על פי חוות הדעת המקצועיות שהנחו את גורמי המקצוע ברשות הטבע והגנים הלאומיים (להלן - רט"ג) ואת גורמי המקצוע במשרדנו בעת עריכת טיוטת האכרזה, מצבם של מינים אלה חמור ויש לפעול להכרזתם כערכי טבע מוגנים. מנגד, במסגרת הערות הציבור הועבר מידע מקצועי רב ושונה. ה-IUCN הגדיר את מצב הידע על שני הראשונים כ"חסר מידע" ואת דקר המכמורת כ- (near threatened) NT. לאור האמור, הוחלט כי נכון להוריד את המינים הללו מרשימת האכרזה בשלב זה, ולהמשיך ולבחון את הנושא ברמה המקצועית. כמו כן, בכוונת גורמי המקצוע ברט"ג לערוך בירורים נוספים על מצב מינים אלה בעזרת מומחים ובדגש על מומחים ממדינות הים התיכון. לאחר איסוף נתונים חדשים ייבחן הנושא מחדש.

2. לעניין ביטול ההגנה על המינים טונה אלבקור *Thunnus alalunga* ודקרנית אדומה

Mycteroperca rubra – לאחר שבחנו גורמי המקצוע ברט"ג ובמשרדנו לעומק את ההערות שהתקבלו, בעיקר חוות דעת מקצועיות שהוגשו על ידי הגורמים המעירים השונים, ובפרט לאור נתונים עדכניים מה-IUCN לפיהם מינים אלה לא מצויים בסכנת הכחדה בים התיכון, השתכנעו הגורמים ברט"ג ובמשרדנו כי בשלב זה לא נחוץ לקדם את אכרזתם כמינים מוגנים.

3. לעניין ביטול ההגנה על המין טונה כחולת סנפיר *Thunnus thynnus* – המין נדוג בכמויות גדולות

ברחבי העולם. כדי לווסת את הדיג, הוקמו בעולם ארבעה ארגונים הקובעים את מכסות הדיג, והארגון הרלוונטי לאזורנו הוא ICCAT (הוועדה הבינלאומית לשימור הטונות האטלנטיות). הטונה פוקדת את חופי ישראל בכמויות קטנות יחסית ובעיקר במים הכלכליים. כיוון שלמדינות האזור, יש מכסה לדיג של טונה כחולת סנפיר ודג זה נע ברחבי כל הים התיכון, השתכנענו שאין צורך בהגנה ייעודית על המין בשלב זה.

4. לעניין ביטול ההגנה על דקר הסלעים *Epinephelus marginatus* – מדובר במין מרכזי בתפקוד

המערכות האקולוגיות במערכות הסלעיות לחופי הים התיכון. כל המערכת האקולוגית מתנהלת

אחרת וטוב יותר בנוכחות מין זה. יחד עם זאת, אכרזת שמורות טבע באזורים הסלעיים המקודמת בימים אלה לרבות שמורת ים ראש הנקרה-אכזיב שכבר הוכרזה, מאפשרות איסור גורף של דיג באזורים אלה כולל של דקר הסלעים. באשר לשמורת ראש כרמל שכבר אושרה, לרט"ג אפשרות לפעול לסיכול ייעוד בהתאם לסמכותה כך שיהא ניתן להגביל את הדיג בשמורה. המשך אכרזה על שמורות ימיות במסגרת מוסדות התכנון בהובלת רט"ג תביא, בסופו של תהליך, לכך ששטח ניכר מבתי הגידול של דקר הסלעים יהיו מוגנים². לפיכך, הוחלט לבחון את מצב ההגנה על בתי הגידול של הדקר בעוד כשנתיים, לא להוסיפו לרשימה בעת הזאת ולקבל החלטה על הצורך בהגנה על דקר הסלעים על פי התקדמות תהליכי ההכרזה על השמורות ועל פי תוצאות של ניטור הדגה בישראל.

5. החרגת ההגנה על סילונויות (ראשרגליים) בים התיכון – בטיטת האכרזה שפורסמה להערות הציבור, תחת "מערכת הרכיכות" Mollusca, הורדה השורה "למעט ראשרגליים בים התיכון" שהופיעה באכרזה הקודמת. לאחר בחינת הערות הציבור, ומכיוון שמיני התמנונים והדיונונים אינם נמצאים בסכנה מיידית בים התיכון, הוחלט להחזיר את ההחרגה לעניין הסילונויות (המונח העדכני לראשרגליים) בים התיכון, כפי שהיא קיימת כיום.

6. מינים פולשים בים התיכון – בעקבות הערות הציבור ובחינה נוספת של הרשימה, הורדו מספר משפחות/מינים מרשימת מיני דגי הגרם המוגנים בים התיכון בשל היותם מינים פולשים: משפחת בתרניים, משפחת דושניים, משפחת חדקוציים, משפחת קיסרוניים, משפחת אפוגניים (למעט אפוגון ים תיכוני שהינו מין מקומי).

7. תוכידג כרתי ולהבי ים תיכוני – מדובר בשני מינים מקומיים שאוכלוסיותיהם הצטמצמו מאוד ואין להם חשיבות לדיג מסחרי. לכן החרגתם מרשימת המינים המוגנים בוטלה.

בעניין המינים בים סוף וים כנרת

8. לעניין ים סוף (משפחות דגי חרב, מוליתיים, לוטניים, ספרוסים ואספירניים) – בעקבות הערות משרד החקלאות וארגוני דייגים, התבקשו להוריד מינים שונים מהרשימה בים סוף. לאחר בחינת הנושא על ידי גורמי המקצוע ברט"ג והתייעצות עם מומחים מהאקדמיה, הוחלט להוציא מהרשימה 3 משפחות של דגי ים פתוח (מוליתיים, ספרוסים, לוטניים) שהשפעתן על השוניית מינורית יחסית. לעניין משפחת האספירניים, הוחלט להחריג מתוכה ספציפית את המין ברקודה גדולה ולהגן עליו לאור העובדה שהוא חי, בין השאר, בסמוך לשוניית הרגישה ופגיעה יותר ועל-כן השפעתו על המערכת משמעותית.

9. מעבר לאמור, אנו מבקשים להוסיף לרשימה מין נוסף – חולון ים סופי, סרטן שאינו מסחרי. בעשורים האחרונים, בעקבות פעילות אינטנסיבית של ציבור המתרחצים בחופי הים, סרטן זה

² אמנם מדובר על תהליכים ארוכי טווח אולם לנוכח תקנות הדיג החדשות ששיפרו וישפרו בחלוף השנים את מצב הדגה בים, הוחלט שלא לנקוט בהליך גורף של איסור הדיג של הדקר באמצעות הכרזתו כערך טבע מוגן.

אינו נראה יותר בחופי אילת, אך מסתבר שבחוף הצפוני של אילת, בחסות שטח צבאי מצומצם מאוד שנמצא על חוף ים חולי, מתקיימת לה האוכלוסייה היחידה בישראל של סרטן זה ואנו מעוניינים לשמרו ככל הניתן.

10. לעניין ים כנרת – מיני דגי הגרם המוצעים להגנה בטיוטת האכרזה מוגדרים כמינים בסיכון על פי הספר האדום של החולייתנים בישראל או בסיכון עולמי על פי red list IUCN. מבין רשימת המינים המוגנים במים מתוקים במסגרת האכרזה, חמישה מינים בלבד מתקיימים בכנרת: אמנונית יוסף, בינון כנרתי, בינית ארוכת ראש, לבנונית גליל ויבלסת. לאחר בחינה נוספת הוחלט להחריג את ההגנה על הבינית ארוכת הראש בכנרת, וזאת עקב שיטות הדיג שלא מאפשרות אבחנה לעניין מיני הדגים השונים שנתפסים.

תיקוני השמטות מוטעות במינים הימיים

11. מערכת קווצי העור (Echinodermata) – בטיוטת האכרזה שפורסמה להערות הציבור, עקב טעות, נגרעה מהרשימה מערכת קווצי העור (Echinodermata) שהינה מוגנת באכרזה הקיימת. מערכת קווצי העור הינה קבוצה של "רועים" (grazers) חשובים מאוד ל"תחזוקת השונית" בשונית האלמוגים באילת ובאזורים הסלעיים בים התיכון. במקרים של פריחות אצות, שעלולות להשתלט על בית הגידול, הם מהווים גורם המווסת את הפריחות ואת השתלטות האצות על בתי גידול אלה, ובכך הם מונעים את דחיקתם של מינים מקומיים. אין להם כל ערך מסחרי בתחום הדיג בארץ. לנוכח ההשמטה המוטעית, הוחזרה מערכת זו לרשימת המינים המוגנים.

12. דגי הגרם בשמורת האלמוגים בים סוף ושמורת הים התיכון – בטיוטת האכרזה שפורסמה להערות הציבור הושמטה בטעות ההגנה על דגי הגרם בשמורת האלמוגים בים סוף ושמורת הים התיכון, שקיימת באכרזה הקיימת. מדובר בשטחים בעלי חשיבות אקולוגית גבוהה, אשר ההגנה בהם על כלל מיני דגי הגרם נדרשת. לפיכך, המצב הושב לקדמותו באופן שתוקנה הטעות והשורה הוחזרה לרשימת המינים המוגנים.

ב. מינים יבשתיים

13. לעניין כלל המינים היבשתיים – ברשימת מינים אלה בעיקר עדכונים לשוניים בלטינית, וכן בעברית של האקדמיה ללשון העברית (כגון בפרפרים).

14. לעניין העורב האפור והעורב ההודי – בטיוטת האכרזה שפורסמה להערות הציבור מינים אלה הוחרגו כמינים מוגנים תחת מחלקת העופות. זאת משום שהם בגדר "מזיק" לפי תקנות להגנת חייית הבר, התשל"ו – 1976 כיום, ומטרת החרגתם נועדה ליצור קוהרנטיות בחקיקה. אולם, לאור התפתחויות לפיהן התרבו אירועים של תקיפת בני אדם על ידי עורבים ברחבי הארץ, נוסף על

נזקיהם למגוון הביולוגי בישראל, נדרש לנקוט בהליך השמדתם באמצעות ירי³. זאת היא ניתן להשיג רק כאשר יוגדרו העורבים כחיות בר מוגנות. לאחרונה הפיץ משרדנו תיקון לתקנות להגנת חיות הבר המבטל את סיווג העורבים כ"מזיק" ועל כן בהיותם מסווגים כחיות בר מוגנות, ניתן יהיה להוציא היתרי צידה לפגיעה בהן למטרות מניעת הנזק והסיכון לאדם ולחי.

ברשימה החדשה של המינים שינויים רבים, ביבשה ובים, ביניהם מאות מיני צמחים, דגי מים מתוקים ודגי ים. לאחר הליך גיבוש התיקון לאכרזה והליך של הערות ציבור ארוך, מעמיק ומקיף (כ- 5 שנים), חשוב שיוכרזו מינים חדשים אלה כערכי טבע מוגנים למען הציבור כיום ולדורות הבאים.

נבקש להודות לכם על הערותיכם ושיתוף הפעולה בקידום התיקון לאכרזה ולעדכן, כי בכוונתנו לפרסם את התיקון עד סוף דצמבר 2019.

בברכה,

עו"ד ליאורה עופרי

העתק:

מר אלון זס"ק, סמנכ"ל בכיר למשאבי טבע
מר שאול גולדשטיין, מנהל רשות הטבע והגנים הלאומיים
עו"ד דלית דרור, היועצת המשפטית
עו"ד אופיר בר-טל, היועץ המשפטי, רשות הטבע והגנים הלאומיים
עו"ד תמרה לב, ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים
גב' תמר רביב, ראש אגף מגוון ביולוגי ושטחים פתוחים
דר' אנה טרכטנברוט, ראש תחום מגוון ביולוגי
דר' דרור צוראל, אקולוג היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית
עו"ד אור סיון, הלשכה המשפטית, רשות הטבע והגנים הלאומיים

³ יצוין כי אין בנמצא אמצעי טיפול אפקטיבי למניעת נזקים לאדם ולטבע ממינים אלה, בין היתר לאור העובדה שאין בישראל תכשירי הדברה רשומים המיועדים להדברתם.

